

KRAKOWSKA AKADEMIA
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydział: Zdrowia i Nauk Medycznych
Kierunek: Ratownictwo Medyczne

Edward Stawowy

RATOWNICTWO DLA NIEWTAJEMNICZONYCH, CZYLI ZASADY
ORGANIZACJI I ZADANIA JEDNOSTEK PRM

Praca licencjacka
napisana pod kierunkiem
dr n. med. Małgorzaty Popławskiej

Kraków, 2016r.

Spis treści:

1. Wykaz skrótów użytych w pracy
 - 1.1. Cel pracy
2. Wstęp
 - 2.1. Organizacja systemu PRM
 - 2.2. Ratownicy medyczni i ratownicy
 - 2.3. Podsumowanie
3. Piśmiennictwo

1. Wykaz skrótów użytych w pracy:

PRM- Państwowe Ratownictwo Medyczne

ZRM- Zespół Ratownictwa Medycznego

SOR- Szpitalny Oddział Ratunkowy

KPP- Kwalifikowana Pierwsza Pomoc

MCR- Medyczne Czynności Ratunkowe

LPR- Lotnicze Pogotowie Ratunkowe

KSRG- Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

1.1. Cel pracy

Do wyboru tego tematu skłoniło mnie moje doświadczenie związane z ratownictwem, a szczególnie edukowanie społeczeństwa na temat ratownictwa w naszym kraju, z jakim spotykam się na co dzień. Celem pracy jest naświetlenie szerokiej grupie odbiorców niezwiązanych z ratownictwem, struktury systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, zasad organizacji, składu personalnego polskiego ratownictwa i wykonywanych przez nich zadań.

2. Wstęp

Duża część społeczeństwa, niezwiązana z ratownictwem na co dzień, pytana o organizację ratownictwa w Polsce, posiada wiedzę z poziomu lat 90- tych. Spotkałem wiele osób, które nie wiedziały, kim jest ratownik medyczny, kto pracuje w zespołach ratownictwa medycznego (ZRM). Większość tych osób była przekonana że w karetkach musi być obecny lekarz. Spotkałem wiele opinii, że w karetkach jeżdżą sanitariusze z lekarzami, że straż pożarna nie jeździ do wypadków, większość nie wiedziała że w strukturach innych służb pracują ratownicy. Społeczeństwo jest zaskoczone, gdy słyszy że ratownik medyczny może samodzielnie udzielać świadczeń medycznych w karetce. Ludzie nie wiedzą, że to jest człowiek po studiach wyższych. W ostatniej dekadzie znacząco zmieniła się organizacja ratownictwa w Polsce. Od momentu wejścia w życie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym wyróżniamy również ratowników pracujących np. w szeregach Straży Pożarnych. Strażak jest profesjonalnie wyszkolony do ratowania ludzi w stanach zagrożenia życia, innych niż pożary. Czym różni się ratownik od ratownika medycznego? Te i inne kwestie rozwiąże w mojej pracy.

2.1. Organizacja systemu PRM.

Art. 1 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym „W celu realizacji zadań państwa polegającego na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego tworzy się system Państwowe Ratownictwo Medyczne”. Jednostkami Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM) są szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) oraz zespoły ratownictwa medycznego. SOR jest to oddzielna komórka w organizacji szpitala, której zadaniem jest udzielanie pomocy w stanach nagłych. Drugim członem systemu PRM są zespoły ratownictwa medycznego, czyli popularne karetki (transport naziemny) i lotnicze zespoły ratownictwa medycznego Lotniczego Pogotowia Ratunkowego (LPR-transport powietrzny). Jednak nie wszystkie karetki są zespołami systemowymi. W zespołach ratownictwa medycznego działają tylko ambulanse typu „P” , „S” i LPR. Karetki transportowe typu T lub karetki prywatnych firm transportowych nie są jednostkami Państwowego Ratownictwa Medycznego. Do tego systemu nie należą również karetki organizacji zajmujących się pierwszą pomocą, np. Maltańska Służba Medyczna, PCK. W tych karetkach dopuszczona jest możliwość pracy sanitariusza lub ratownika po kursie kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP). Zadaniem tych organizacji jest przede wszystkim zabezpieczanie imprez masowych i organizacja szkoleń z zakresu pierwszej pomocy. Te i podobne organizacje współpracują z systemem PRM. W tym miejscu należy wyjaśnić jakie karetki są systemowe. Karetki systemowe, czyli zespoły ratownictwa medycznego PRM, są to ambulanse/śmigłowce ratunkowe, które realizują zadania zlecone przez dyspozytorów po przyjęciu wezwania z telefonu alarmowego. Ustawa określa podział ambulansów na: podstawowe (P),

specjalistyczne (S) i zespoły HEMS (od ang. Helicopter Emergency Medical Service) Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Kadre ambulansu typu P są stanowią minimum dwie osoby uprawnione do samodzielnego wykonywania medycznych czynności ratunkowych, które tworzą zespół ratownictwa medycznego czyli ratowników medycznych lub pielęgniarek systemu. Zespoły te pozbawione są lekarza. Karetki typu S mają w składzie personalnym lekarza systemu oraz dwie osoby będące ratownikami medycznymi lub pielęgniarzami systemu, jedna z tych osób musi posiadać uprawnienia do prowadzenia pojazdu uprzywilejowanego. Lotniczy zespół ratownictwa medycznego składa się z co najmniej z trzech osób, w tym z: jednego pilota zawodowego, lekarza systemu oraz ratownika medycznego lub pielęgniarzki systemu. W Polsce mamy ok. 1500 zespołów ratownictwa medycznego, z czego ok. 30 procent stanowią zespoły specjalistyczne. Powstałe w 2000 roku lotnicze zespoły rozlokowane są w 16 stałych bazach w całej Polsce i jednej sezonowej (nad morzem w okresie wakacyjnym).

2.2. Ratownicy medyczni i ratownicy.

Zawód ratownika medycznego jest stosunkowo młodym zawodem. Początki wykształcania się tego zawodu sięgają końca lat 90-tych. Wtedy też zaczęto otwierać pierwsze szkoły kształcące ratowników medycznych, a Absolwenci tych szkół zaczęli wymieniać sanitariuszy w karetkach. Obecnie ratownik medyczny to samodzielny pracownik systemu. Pracę tego zawodu określa Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym, która weszła w życie dopiero w 2006 roku. Zgodnie z ustawą, ratownik medyczny jest to osoba uprawniona do wykonywania medycznych czynności ratunkowych, która musi mieć ukończone studia wyższe na kierunku ratownictwo medyczne, przynajmniej na poziomie licencjata lub szkołę policealną. Według najnowszych

przepisów, wynikających z poprawki do ustawy z 2006 roku wprowadzonej w 2015 roku, ratownika medycznego spotkamy nie tylko pracującego w zespołach ratownictwa medycznego i na SORach, lecz od listopada 2015 roku również w oddziałach szpitalnych innych niż ratunkowe. Ponadto ratownicy medyczni mogą udzielać świadczeń w innych podmiotach działalności leczniczej np. w podstawowej opiece zdrowotnej. Oprócz typowo „szpitalnych” miejsc pracy ratownika medycznego spotkać możemy również np. w ochronie zdrowia więzienia, w izbie wytrzeźwień, na lotniskach i w galeriach handlowych- wszędzie tam gdzie tworzy się skupisko ludzi i jest ryzyko nagłego zagrożenia zdrowotnego. Jednostkami współpracującymi z systemem są przede wszystkim: Straż Pożarna, Policja, Wojsko, GOPR, TOPR, WOPR. W tych właśnie jednostkach pracują pełnoprawni ratownicy. Ratownikiem nazywamy osobę, która ukończyła 66 godzinny kurs Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy i jest uprawniona do wykonywania działań ratowniczych. Osoba ta pracuje w jednostce współpracującej z systemem PRM. Zakres czynności wykonywanych na miejscu zdarzenia przez te dwie grupy również reguluje Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Medyczne czynności ratunkowe to „świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych udzielane przez jednostkę systemu, o której mowa w art. 32 ust.1 pkt 2, w warunkach pozaszpitalnych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.” Kwalifikowana pierwsza pomoc to „czynności podejmowane wobec osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego przez ratownika, o którym mowa w art. 13 ust. 1.” W wyżej wymienionych strukturach podstawę stanowią ratownicy. Jednak służby te często działają w strefach zagrożenia do których w czasie akcji ratunkowych nie ma możliwości dopuszczenia ratowników medycznych, czy też lekarzy systemu. Właśnie z tego powodu wprowadzone poprawki do ustawy umożliwiły ratownikom- po uzyskaniu kwalifikacji ratownika medycznego wykonywanie medycznych czynności

ratunkowych w strefie niebezpiecznej. Ogólnie rzecz ujmując ratownik medyczny może być zatrudniany w służbach, na co dzień wykonując zadania ratownika. W sytuacji wyjątkowej jest umożliwiające wykorzystanie swoich kompetencji ratownika medycznego. W szeregach KSRG, GOPR, TOPR, WOPR swoje zadania realizują Ratownicy na poziomie Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy. Punkt 3 rozporządzenia: „Działania ratownicze z ratownictwa medycznego, w zakresie wynikającym z planu ratowniczego, prowadzą podmioty KSRG realizujące zadania z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy”. Są to jednolite szkolenia. Zakres tych szkoleń, jak i kompetencje ratowników określa ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Zakres pomocy jakiej mogą udzielić funkcjonariusze KSRG jest stosunkowo mniejszy do wymagań stawianych ratownikom medycznym. Opiera się ona przede wszystkim na tzw. zestawie PSP-R1. Jest to kompletnie wyposażona torba z zestawem do resuscytacji, tlenoterapii, szeregiem kołnierzy i szyn unieruchamiających. Zestaw taki zawiera dodatkowo deskę ratowniczą, kamizelkę KED do wyciągania poszkodowanych z pojazdu, zestaw segregacyjny TRIAGE służący do szybkiej segregacji poszkodowanych w sytuacji, gdy liczba poszkodowanych przekracza znacznie liczbę ratowników, zestaw rurek ustno-gardłowych i masek krtaniowych do zapewnienia drożności dróg oddechowych, opatrunek do ran postrzałowych i kłutych klatki piersiowej, zestaw na oparzenia. Komplet PSP-R1 można dodatkowo doposażyć w defibrylator AED. Ratownicy nie udrażniają dróg oddechowych poprzez intubację, nie zakładają wkłuc dożylnych oraz nie podają leków, z wyjątkiem tlenu. Ratownicy medyczni posiadają znacznie rozszerzony wachlarz działań, które wykonują na miejscu zdarzenia np. jest to pomiar ciśnienia tętniczego, pomiar poziomu glukozy we krwi, wykonywanie i interpretacja zapisu EKG, intubacja dotchawicza, podaż leków i (w świetle najnowszego rozporządzenia) wykonanie kardiowersji elektrycznej i elektrostymulacji. Wykonywanie zawodu ratownika medycznego polega również na szkoleniach. Naturalnie ratownicy też

szkołą, lecz ratownik medyczny może robić to zawodowo. Ratownicy medyczni zakładają firmy profesjonalnie uczące innych ratowników medycznych i właśnie ratowników. Wiadomo już że ratownik medyczny musi ukończyć studia żeby być móc wykonywać ten zawód, ratownicy z kolei muszą ukończyć kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy. Ogólnie obowiązuje zasada „większy uczy mniejszego” czyli ratownik medyczny uczy kwalifikowanej pierwszej pomocy ratownika, a z kolei ratownik innych członków organizacji i stowarzyszeń.

2.3. Podsumowanie

Jak wynika z powyższego tekstu, system ratownictwa w naszym kraju posiada wyspecjalizowaną kadrę medyczną. Bardzo wiele zmieniło się, szczególnie w ostatniej dekadzie. Nastąpiła „rewolucja” ratownicza, trochę za sprawą wzorców krajów europejskich. Położono nacisk na kształcenie, doskonalenie zawodowe oraz budowę lub modernizację części szpitalnej, zakupiono nowe śmigłowce dla lotów ratunkowych oraz zmieniono sposób zarządzania siłami systemu PRM. Takie zmiany doprowadziły do sprawniejszego działania zarówno jednostek ratownictwa medycznego, jak i jednostek współpracujących.

3. Piśmiennictwo

Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. 2006 nr 191 poz. 1410)

Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, ustawy o działalności leczniczej oraz ustawy o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1887).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo- gaśniczego (Dz. U. 2011 nr 46 poz. 239)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowego zakresu medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego (Dz. U. 2007 nr 4 poz. 33)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2016 r. w sprawie medycznych czynności ratunkowych i świadczeń zdrowotnych innych niż medyczne czynności ratunkowe, które mogą być udzielane przez ratownika medycznego (Dz. U. 2016, poz. 578)
